

Concept verslag van het overleg van 8 april 2019

Aanwezig: Dhr. Van Bochove (voorzitter), Mw. Sparreboom (Gemeente Lelystad), Dhr. Van Amerongen (Gemeente Dronten), Mw. Prins (Gemeente Zeewolde), Mw. Buis (Lelystad Airport), Dhr. Van Avermaete (Luchtverkeersleiding Nederland), Mw. Verhoeven (omwonenden 1e ring), Dhr. Stoer (omwonenden 2e ring), Dhr. Van der Meer (Gebruikers 1e ring), Dhr. Verdoorn (gebruikers 2e ring), Mw. Dam (Natuur&Milieu Flevoland), Mw. Born (secretaris).

Ambtelijke vertegenwoordiging van afwezige leden: Dhr. Leenen (Gemeente Almere), Dhr. Ree (Provincie Flevoland).

Niet aanwezig met bericht: Dhr. De Reus (Provincie Flevoland), Mw. Veeningen (Gemeente Almere).

Genodigden: Dhr. Louw (Lelystad Airport), Dhr. Van der Ent, Dhr. Piers en Dhr. Van Gemeren, (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat), Dhr. Elzinga en Dhr. Bergers (Provincie Flevoland).

Gasten: Dhr. Florissen en Dhr. De Vries (omwonenden 1e ring), Mw. Van der Goot (Gemeente Lelystad), Mw. Van Bezooijen (Lelystad Airport).

1. Opening

De voorzitter opent dit overleg om 16:00 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Mededelingen en ingekomen post

De voorzitter heeft een brief ontvangen waarin hij voor nogmaals vier jaar wordt herbenoemd als voorzitter van deze commissie. Hij meldt dat hij, voorafgaand aan de benoeming, met het CDO een boeiend en leerzaam gesprek heeft gevoerd. Hij bedankt alle leden voor het door hen gestelde vertrouwen.

Dhr. Stoer heeft namens de commissie en bewoners tweede ring een stakeholders-sessie bijgewoond die door het Ministerie I&M is georganiseerd. Het onderwerp was de luchtruimherziening. Dhr. Stoer vertelt hier kort iets over. Vanuit zijn rol heeft hij tijdens de sessie de gestelde vragen beantwoord. Een aantal 'out of the box' oplossingen gaan wellicht deel uit maken van de luchtruimherziening. Een impressie van de bijeenkomst staat op de website.

3. Verslag 5 november 2018 en actielijst

Als eerste wordt het verslag redactioneel doorgenomen.

Pagina 2

Mw. Buis: Onder punt 4: graag de laatste zin van deze alinea schrappen.

Dhr. Van der Ent: onder 3, tweede alinea: fijn stof moet zijn ultrafijn stof.

Commissie Regionaal Overleg luchthaven Lelystad

Pagina 3

Mw. Buis: De laatste zin van het eerste deel moet worden: Dhr. Van der Ent zegt dat daarvoor een goede vorm moet worden gevonden. Hij neemt deze vraag mee. De voorzitter vraagt of dit een goede weergave van het gesprek is. Ja, maar Mw. Verhoeven vraagt of hier al duidelijkheid over is. Dat is een vraag voor de 'naar aanleiding van'.

Dhr. Van der Ent: tweede regel, de belevingsvlucht is uitgevoerd om mensen een zo goed mogelijke beleving te geven. De metingen waren piekmetingen, om een getalsmatige ondersteuning bij de beleving te geven. Voor piekgeluid zijn geen wettelijke normen.

Dhr. Van der Ent: 4^e alinea: Graag aanvullen 'De handhavingpunten moeten zijn gekoppeld aan wettelijke contouren *en aan aaneengesloten bebouwing*.

Pagina 4

Mw. Buis: Laatste zin van de eerste alinea: De risicocontouren verschuiven, ook buiten het luchtvaartterrein. Dus deze zin aanpassen.

Naar aanleiding van

Pagina 2

Dhr. Van der Ent: onder punt 3, n.a.v. de tekst over de afspraken omtrent de taken van de Alderstafel.

Dhr. Van der Ent meldt dat de stuurgroep Lelystad Airport de voortgang van de werksporen van de Alderstafel bewaakt en dat de betreffende portefeuillehouders verantwoordelijk zijn voor die voortgang. In opdracht van de stuurgroep coördineert het Ministerie van I&W de samenstelling van het jaarverslag 2017-2018 over de werksporen dat aan de Tweede Kamer en de CROLL aangeboden zal worden.

Pagina 3

Dhr. Van Amerongen. Tweede alinea van het onderwerp Meten en rekenen van geluid: De belevingsvlucht heeft meer opgeleverd. Hoe ver staat het nu met de aanpak van geluid? Wat is het vervolg van de belevingsvlucht? Dhr. Van der Ent meldt dat naar aanleiding van vragen van de regiegroep onderzoek heeft plaatsgevonden door To70 i.s.m. RIVM en NLR en met contraexpertise door bureau DGMR. Er komt een landelijk programma meten en rekenen voor vliegtuiggeluid. Het is een apart project dat in de verkenningsfase zit. In het najaar komen opties in beeld over hoe meten en rekenen dichterbij elkaar kunnen komen. Begin volgend jaar volgt de uitwerkingsfase, gevolgd door de realisatiefase. Meer inhoudelijk kan er niet meer over worden gezegd.

Pagina 5

Dhr. Stoer: de uitvoerders van het tweede punt van de actielijst (voorbereidingsgroep meldingen vliegtuigoverlast) moet worden ge-updated.

Mw. Born. laatste punt van de actielijst: De (handavings) berekeningsrapportages van Lelystad Airport ontvangt de commissie eenmaal per jaar van de Inspectie. De eerstvolgende wordt binnenkort verwacht.

Commissie Regionaal Overleg luchthaven Lelystad

---

4. Herbenoemingen

Mw. Dam en Dhr. Van Amerongen worden beiden door de voorzitter voor vier jaar herbenoemd als lid van de commissie. Zij ontvangen van de secretaris een presentje.

Dhr. Van Gemeren noemt de herbenoeming van ook vier jaar van de voorzitter, Dhr. Van Bochove. Ook hij ontvangt een presentje, namens het ministerie uit handen van dhr. Van Gemeren.

5. Klachtenoverzicht 2018

Mw. Buis introduceert Dhr. Louw als medewerker van Lelystad Airport.

Dhr. Louw presenteert de informatie over de meldingen die zijn gedaan in 2018. Hij neemt de aanwezigen mee vanuit de meldingen die van nabij de luchthaven afkomstig zijn tot aan de meldingen op grotere afstand. Hij vertelt wat er gedaan wordt met een melding: onderzocht wordt welke vlieger of bedrijf het betreft en spreekt deze daarover aan zodat bekend is dat de vlucht hinder heeft opgeleverd. Dit betekent niet dat er een regel of wet is overtreden. Ook wordt contact opgenomen met de melder/klager.

In totaal zijn er 99 klachten. Dit is een verdubbeling ten opzichte van 2017. Dit blijkt een landelijke trend te zijn. Niet alle klachten zijn Lelystad-gerelateerd.

Mw. Prins laat weten dat zij het een mooi overzicht vindt. Zij stelt een vraag over de laatste melding van juli. 'Schiphol kan niet met alle woonkernen rekening houden'. De andere bijzonderheden zijn neutraal geformuleerd, deze wijkt daarvan af.

Dhr. Leenen: Hoe kan worden bepaald of er sprake is van een klacht van een vliegtuigje van Lelystad? In hoeverre is het een luchthaven aan te rekenen wat iemand met zijn vliegtuigje doet? Een melding moet ergens terecht komen, en de juiste plek is de luchthaven waar het vliegtuig vandaan komt/naar toe gaat, of zijn thuisbasis heeft.

Mw. Dam: er is een trend gaande voor wat betreft het aantal meldingen, ditzelfde vindt plaats bij andere luchthavens. Aan de achterkant moet het zo geregeld worden dat de klacht op het goede bordje gelegd wordt. Dit wordt meegenomen naar het klachtenloket nieuwe stijl.

De voorzitter bedankt dhr. Louw. De presentatie van Dhr. Louw is op de website geplaatst.

Dhr. Ree deelt mee dat het helaas vandaag niet gelukt is de ontwikkelingen van het klachtenloket (provincie-Omgevingsdienst) te presenteren. Dit kan in het volgende overleg wel worden gepresenteerd.

6. Voortgang van het ontwerp tot wijziging van het Luchthavenbesluit Lelystad

Dhr. Van der Ent krijgt het woord en vertelt dat de bijeenkomsten m.b.t. het ontwerp-besluit tot wijziging van het luchthavenbesluit goed zijn bezocht. Tijdens de bijeenkomsten zijn ook kritische geluiden gehoord. Er zijn veel zienswijzen ingediend (9292) met veel onderwerpen. Het is mogelijk dat zienswijzen gevolgen hebben voor de inhoud van het luchthavenbesluit, of voor een ander traject.

Hij vertelt over het proces. Eind mei is de nota van antwoord klaar, die kan dan naar de 2e Kamer.

Commissie Regionaal Overleg luchthaven Lelystad

In april komt het Startbesluit Luchtruimherziening. De reactie van de Europese commissie over de VVR wordt in mei verwacht.

Als dit op schema blijft zou het mogelijk moeten zijn om Lelystad Airport in april 2020 operationeel te hebben. Dit is wel met een slag om de arm. We hopen dit af te ronden voor het zomerreces, maar dat is afhankelijk van beide kamers.

7. Monitoring en evaluatie zie presentatie.

Dhr. Piers en dhr. Bergers presenteren samen de monitoring en evaluatie.

Dhr. Piers vertelt over de aanleiding van het integrale M&E programma en de rolverdeling. Het wordt een integraal programma met als doel informatievoorziening voor betrokkenen in de omgeving. Het programma gaat ook worden gebruikt om de MER aannames versus de praktijk te vergelijken.

Er zijn twee aspecten in het integrale M&E programma: monitoring en evaluatie.

Dhr Bergers neemt het hier over en geeft aan dat er meerdere aspecten worden gemonitord, onder andere voedselveiligheid, nulmeting GGD over geluidshinder, vogelmonitoring nulmeting, geluidinformatienetwerk netwerk Flevoland, klachtenbehandeling.

Burgers worden gevraagd te participeren, er komen provinciale reflectiekamers.

De CRO luchthaven Lelystad kan ook een rol krijgen in dit proces. Voorgesteld wordt om de commissie feedback te laten geven op het integrale programma, met de focus op de situatie rond Lelystad Airport. Dit kan op de agenda worden geplaatst.

Parallel aan het participatieproces vindt onderzoek plaats naar de effecten op toerisme en recreatie.

Dit zijn de stappen die aankomende tijd worden genomen.

De voorzitter bedankt de heren voor de presentatie en gaat over tot de vragen.

Mw. Dam: In welk onderdeel zit de veiligheid? Zij ziet de kansen en risico's met betrekking tot vogelaanvaring graag zichtbaar, inclusief de maatregelen die genomen worden om aanvaring te voorkomen. Mw. Dam ziet dit graag terug in de monitoring. Dhr. Van der Ent antwoordt hierop dat naar aanleiding van dit onderwerp er een debat plaats vindt in de 2^e Kamer. Op basis van de tellingen van Bureau Waardenburg is er geen verhoogd risico, maar er moet wel gemonitord worden. De discussie in de 2^e kamer gaat dan over welk instrumentarium daarvoor wordt ingezet. Bezien moet worden of monitoren door middel van een 3D-radar toegevoegde waarde heeft.

Mw. Dam: Het aspect veiligheid mist nog steeds in deze presentatie, en er blijven partijen die vragen blijven stellen over de uitkomsten van het onderzoek en over beheersmaatregelen waardoor het gebied vogelonaantrekkelijk wordt. Dhr. Piers antwoordt dat alle wensen en behoeften worden gebundeld en worden meegenomen.

Mw. Dam: Het gezondheidsonderzoek dat GGD Flevoland heeft uitgevoerd betrof alleen Flevoland. Zij vindt het belangrijk om een groter gebied te gaan betrekken bij dit onderzoek. Is dat in het monitoringsprogramma opgenomen? Dhr. Piers antwoordt dat dit is meegenomen in Flevoland en omliggende provincies.

Commissie Regionaal Overleg luchthaven Lelystad

Mw. Dam vraagt of het onderzoek naar de effecten op toerisme en recreatie alleen Flevoland betreft? Dit onderzoek zal breder worden uitgezet.

Mw. Sparreboom: Er lopen meerdere participatiesporen. Is dit participatietraject is gekoppeld aan monitoring en evaluatie? Dhr. Piers antwoordt hier positief op.

Mw. Verhoeven maakt zorgen over de vogels, het gaat om grote aantallen. Voorts vraagt zij of de geluidswaarden gerelateerd zijn aan Lden en de geluidscontour. Dhr. Elzinga geeft aan dat het van belang is om de geluidswaarden op een juiste manier te bepalen.

Mw. Verhoeven vraagt hoe wordt omgegaan met het ultrafijnstof in de direct omgeving? Dhr. Piers meldt dat dichtst bij de bron de waarde het hoogst is. Hett wordt meegenomen in het monitoringsprogramma. Er wordt gemonitord daar waar de effecten worden verwacht.

Mw. Prins. Het GGD gezondheidsonderzoek is nu gebaseerd op de psychosociale gezondheid. Kan de medische gezondheid in het eerstvolgende onderzoek worden meegenomen? Mw. Buis vult aan dat eerst moet worden onderzocht of er niet al een degelijk onderzoek is. Daarna pas bepalen of hierop verder onderzocht moet worden.

Dhr. Bergers: er kan zoveel gemonitord worden. We moeten vaststellen wat we wel doen, en wat we niet doen. Dat willen ze onderbouwd doen. Dhr. Piers en dhr. Van der Ent geven aan dat de wens genoteerd is, dat moet worden beantwoord of dit realistisch en mogelijk is. Waarom doen we de onderzoeken en wat doen we er dan mee?

Dhr. Van Amerongen: zijn die onderzoeken dan niet meegenomen? Dhr. Piers: die onderzoeken zouden ook bij het RIVM worden neergelegd.

Conclusie van de voorzitter: Er is toegezegd om de opmerkingen van Mw. Prins mee te nemen en te onderzoeken of dit te plaatsen is. Hierover komt een terugkoppeling.

Mw. Dam: stelt een vraag over het proces. Waar komen de opmerkingen terecht en wat wordt er nu mee gedaan? Is het zichtbaar hoe dit proces verloopt?

Dhr. Piers: Het RIVM heeft de opdracht gekregen om het programma in te richten. Aan de hand van het participatieproces wordt aangegeven wat wel/niet de mogelijkheden zijn, en waarom. Het proces zal aan de commissie bekend worden gemaakt.

Mw. Dam wil graag kennis nemen van wat opgehaald wordt in het participatieproces en wat door gaan naar RIVM. Dhr. Piers zegt dat alles naar het RIVM gaat. Het RIVM gaat aangeven hoe zij met de participatie omgaat. De CROLL zal hiervan op de hoogte worden gesteld (Overall analyse).

Dit wordt geagendeerd voor CROLL overleg.

Dhr. Van der Ent merkt nog op dat er geparticipeerd kan worden door burgers, overheden en het maatschappelijk middenveld door het M&E-proces en via de CROLL.

Commissie Regionaal Overleg luchthaven Lelystad

De voorzitter uit zijn zorgen over de GGD onderzoeken en de verwachtingen die nu worden gewekt. De zorg was een algemene vragenlijst die was rondgezonden. Er was ernstige twijfel over de afstemming in het gebied. Hij ziet graag een goed afstemming.

Mw. Buis: Worden de burgerfora en participatie transparant uitgezocht? Dhr. Van der Ent: Voor elk burgerforum selecteerde Motivaction 30-50 personen uit deze database. Hierbij is rekening gehouden met geografische en verschillende waardeoriëntaties. De deelnemers verschilden in hun mening over de luchthaven en op de bijeenkomst van 18 april was een derde van de deelnemers tegen de opening van Lelystad Airport voor vakantievluchten, een derde was hier voor en een derde stond hier neutraal tegenover.”

Mw. Dam verzoekt niet te spreken over voor en tegens, maar over een monitoringsprogramma, het gaat over wat de effecten zijn, en partijen uitnodigen die daar iets over kunnen zeggen.

Agendapunt 10 is hiermee meteen behandeld. Er is op de website informatie geplaatst over het geluidinformatienetwerk.

8. Toekomst CROLL na opening Lelystad Airport

De voorzitter introduceert dhr. Van Gemeren als de contactpersoon tussen het Ministerie en de CROLL. Dhr. Van Gemeren zal vaker bij de CROLL-vergaderingen aanwezig zijn als afvaardiging van het Ministerie.

Dhr. Van Gemeren verwijst als eerste naar de kamerbrief van ruim een jaar geleden, waarin de minister heeft gesproken over de CROLL. Ook ligt er een brief van Hans Alders waarin hij pleit voor het versterken van de commissie om toegerust te zijn voor een centrale rol in het omgevingsmanagement vanaf het moment dat de luchthaven in gebruik genomen wordt.

Na de opening van Lelystad Airport voor groot vliegverkeer ontstaat er een nieuwe situatie. De vraag is: hoe zorgen we dat de CROLL klaar is bij openstelling en hoe zorgen we voor een toekomstbestendige CROLL?

Er heeft een evaluatie plaatsgevonden van alle CRO's, gevolgd door een aantal aanbevelingen: taken uitbreiden, of een en ander verduidelijken. In de Luchtvaartnota wordt ruimte gegeven voor de CRO's: de taken, samenstelling en bevoegdheden. Wat kunnen we nu al doen om toekomstbestendig te worden? Hoe kunnen we kennis organiseren? En wat is de relatie naar de omgeving?

In juni komt er een kennisdag, speciaal voor de leden van de CRO's. We kunnen in de toekomst vaker kennisdagen organiseren.

Waar we over na kunnen denken is: de organisatie van een CRO, Het delen van ervaring en kennis, evalueren, gezamenlijk oppakken van vraagstukken (kennisagenda) en bijeenkomst voorzitters, de relatie van een CRO met de omgeving. Het is belangrijk voor deze CRO voor luchthaven Lelystad om daaraan te gaan werken en de verbinding te zoeken.

Commissie Regionaal Overleg luchthaven Lelystad

De voorzitter geeft aan de kennisdag toe te juichen. Ook geeft hij aan om de voorzitter van de CRO Rotterdam-Den Haag, dhr. Van der Vlis, een keer uit te nodigen bij onze vergadering. Het gaat erom dat de positie van de CROLL wordt versterkt. Daarvoor gaat hij met het Ministerie in gesprek: wat ermee wordt bedoeld en hoe we dit kunnen inkleuren.

Dhr. Leenen vraagt of het mogelijk is voor een volgende keer om over een dergelijk onderwerp vooraf bijvoorbeeld een aantal stellingen te ontvangen. Dan kun je er over praten, nu is het alleen luisteren.

Dhr. Van der Ent: In het kader van de luchtvaartnota wordt over dit onderwerp gesproken, en de vraag of we voldoende deskundig zijn is de vraag die door de leden en de CROLL zelf beantwoord moet worden. En wat vinden we van de omgeving? Bedenk wat de ontwikkelingen betekenen voor ons als CROLL. Het Ministerie wil hierover graag meedenken.

De voorzitter en de secretaris gaan een voorzet maken over de invulling van de opmerkingen die door dhr. Alders zijn gemaakt.

9. Zeewolde in factsheet en luchtvaartroutes

Mw. Prins meldt dat de inwoners van Zeewolde menen dat zij niet serieus worden genomen. Het gaat onder andere over de handhavingspunten. Het grondgebied van Zeewolde wordt erbuiten gelaten, ook de nieuwbouw dat al dichterbij de luchthaven ligt. De inwoners vinden dat de realiteit niet wordt weergegeven.

In de video over de routes wordt Biddinghuizen eerst genoemd. De vliegtuigen zullen echter lager over Zeewolde vliegen. Mw. Prins wil graag goede objectieve informatie in alles wat je doet, negeer het niet.

Naar aanleiding van dit agendapunt heeft het ministerie een memo gemaakt, die naar de zin van Mw. Prins nog aanvulling behoeft.

De voorzitter en dhr. Van Gemeren spreken af dat zij bij Zeewolde op bezoek gaan om dit op te lossen.

10. Geluidinformatienetwerk

Dit agendapunt vervalt. Het is al aan bod gekomen in agendapunt 7.

11. Stichting ABReL

Mw. Verhoeven krijgt het woord, die op haar beurt dhr. Florissen vraagt uitleg te geven.

Sinds 2016 overlegt het CDO met andere bewonersvertegenwoordigers. Zij zijn in 2018 door het Ministerie benaderd over de wijze waarop zij betrokken kunnen worden bij de Luchtvaartnota 2020-2050. Het CDO neemt deel aan een klankbordgroep, waarin is besloten om te gaan samenwerken in een stichting, ABReL. Deze stichting is in oprichting en heeft als taak adviseren en ondersteunen van de bewonersvertegenwoordigers in de CRO's.

De voorzitter bedankt dhr. Florissen voor de toelichting en wenst de omwonenden-vertegenwoordigers veel succes met hetgeen zij samen gaan doen.

Commissie Regionaal Overleg luchthaven Lelystad

Commissie Regionaal Overleg luchthaven Lelystad

---

12. Jaarverslag en jaarrekening 2018, en kascontrole

Er zijn over het jaarverslag en de jaarrekening geen opmerkingen. De kascontrolecommissie heeft geen onregelmatigheden geconstateerd en verleent de penningmeester decharge voor het jaar 2018.

Er worden twee nieuwe kandidaten benoemd voor de kascontrolecommissie: Mw. Prins en Dhr. Stoer.

13. Datum en agenda volgend overleg

Het volgende overleg wordt geagendeerd op 8 juli 2019, van 16:00 – 18:00 uur in het luchthavengebouw van Lelystad Airport.

Op de agenda staat onder andere:

- Reflectie op monitoring en evaluatie;
- Klachtenloket (provincie)

14. Rondvraag

Dhr. Van Avermaete heeft vanuit zijn rol als luchtverkeersleiding aan Zeewolde een voorlichting aangeboden. Deze aanbieding staat nog steeds. Mw. Prins reageert daar positief op.

Mw. Verhoeven meldt naar aanleiding van de professionalisering van de CROLL dat de omwonendenvertegenwoordigers de enige leden van de CROLL zijn die niet worden ondersteund door een professionele organisatie. Zij vraagt het Ministerie om daar rekening mee te houden.

15. Sluiting

De voorzitter bedankt alle aanwezigen voor hun inbreng en sluit het overleg om 18:15 uur.

Commissie Regionaal Overleg luchthaven Lelystad

Actiepunten van de actielijst van 8 april 2019

Datum overleg	Uitvoerder	Onderwerp	Streefdatum
10 april 2017	Voorzitter En elke deelnemende partij van de CRO	Geluidsisolatie woningen buiten de 40 Ke-zone. Bij ministerie aandacht vragen voor dit knelpunt	Doorlopend
9 oktober 2017	Provincie Flevoland; Mw. Verhoeven, Mw. Dam, Dhr. Stoer, ~~Dhr. Fackeldey~~ , Dhr. Van Amerongen.	Vorbereidingsgroep meldingen vliegtuigoverlast. Uitwerking voorstel	8 oktober 2018
9 oktober 2017		Communicatie over geluid meten en berekenen.	
12 maart 2018	Mw. Buis en CDO	Afspraken over calamiteiten- en schade	Voor de opening
9 juli 2018	IenW	Informatiesessie/presentatie aan belanghebbenden over wijzigingen van de VFR routes	Volgt
8 april 2019	Mw. Prins, Dhr. Stoer	kascontrolecommissie	Begin 2020